

AYDINLATMANIN GEÇMİŞİ

Gerçi 1913 yılında, daha önce 1900 de kurulmuş olan ULUSLARARASI FOTOMETRİ KOMİSYONU, yeni gereksinimler ve gelişmeler sonucu statüsünü değiştirerek ULUSLARARASI AYDINLATMA KOMİSYONU (CIE,) adını aldı ve böylece "aydınlatma" kavramı ilk kez Uluslararası bir kuruluşun adında yer almış oldu, fakat, aydınlatma konusunun önem kazanması 1940-1950 yılları arasına rastlar.

Bu yıllar arasında, aydınlatma için büyük çoğunlukla kullanılan akkor esaslı ışık kaynaklarına ek olarak, boşalmalı ve özellikle flüoresan esaslı lambaların piyasada yerini alması, gereksinime göre lamba seçimi olanağını sağladı. Ayrıca, bu yeni tür ışık kaynaklarının ışık veriminin, yani harcanan enerjiye oranla elde edilen ışık akısının, akkor lambaların ışık verimine göre, o zamanlar bile, 4~5 kat daha yüksek oluşu, ışık kaynaklarında gereksinime göre konumlandırma konusunu gündeme getirdi. Böylece, belli bir aydınlık düzeni kurmak için ne tür lamba seçilmeli ve nerelere konmalı gibi sorunlar, aydınlatma tekniğinin doğmasına ve gelişmesine neden oldu.

Aydınlatma tekniği ile ilgili ilk ciddi yayınlar, 1950~1955 yıllarına rastlar. Bu yılları izleyen zaman içinde aydınlatma konusunda önemli araştırmalar da başlamış oldu. Bu araştırmalar sonunda tekniğine uygun bir aydınlatma ile, göz ve sinir sağlığının iyileştiği, her türlü iş yerinde verimin arttığı, üretimde fire ve kusurlu ürün oranının ve iş kazalarının azaldığı, özellikle ilkokullarda başarı oranının yükseldiği saptanmış oldu. Bu sonuçlar, aydınlatma konusuna ilginin artmasının yanı sıra, çok daha ayrıntılı ve geniş araştırmalara da neden oldu. Bu tekniğe elektronik denetimin eklenmesi ve beyaz ışık veren LED lerin de devreye girmesi ile bu günlere gelindi.

İleri ülkeler aydınlatma tekniğinin tüm nimetlerinden yararlanırken, bu tekniği ülkemize taşıma ve tanıtmaya çabaları da, başka konulara göre oldukça erken denebilecek bir tarihte başladı. 1964 yılında TEKFEN AYDINLATMA ENSTİTÜSÜ adında bir enstitünün kurulması için karar alındı. Projenin hazırlanması ve uygulanması bir kaç yıl sürdü ve Hollanda da Eindhoven de aynı amaçla kurulmuş bir demonstrasyon merkezi ile aynı düzeyde ve mükemmellikte bir kuruluş gerçekleştirildi. Bu enstitü bir yandan bir broşür yayımlayarak aydınlatma tekniğinin en temel kurallarını tanıtmaya çabası içine girdi, bir yandan da enstitüde düzenlediği toplantılarda deney stantları aracılığı ile bu tekniğin görsel olarak açıklandığı seanslar düzenledi.

*Tekfen Aydınlatma Enstitüsünde
deney stantlarından bir bölüm – 1968*

*Tekfen Aydınlatma Enstitüsünde
Seminer bölümü - 1968*

Ayrıca 1968-1973 yıllarında, o zamanki aydınlatma tekniğinin tümüyle uygulandığı çok sayıda önemli aydınlatma projesi de yapıldı ve uygulandı. Bu uygulamalarda gereksinim duyulan parabolit ve elipsoit yansıtıcılar da ünlü Dikran Usta tarafından ülkemizde ilk kez üretilmiş oldu. (O yıllarda üretilmiş projelerden 40 tanesi www.yfu.com sitesinde bulunmaktadır.)

Aydınlatma terimleri ve bunların bilimsel tanımları konusunda 1968 yıllarında başlayan çalışmalar daha sonra Türk Dil Kurumu ile sürdürüldü ve 1973'te Aydınlatma Terimleri Sözlüğü, bu kurum yayınları arasında yerini aldı.

Şimdiki adı Yıldız Teknik Üniversitesi olan kuruluşta, 1965 yılında eğitim programına aydınlatma dersleri koyuldu. Daha sonra 1976 da kurulan Yapı Fiziği Bilim dalında aydınlatma derslerine çok daha geniş yer verildi ve 1978 de bu bilim dalına bağlı aydınlatma laboratuvarı kuruldu. Bu laboratuvar, Türkiye'de bir öğretim kurumunda kurulmuş olan ve öğrencilere araştırma olanağı da sağlayan ilk aydınlatma laboratuvarıdır. 1982 de Yapı Fiziği Y. Lisans dalının kurulmasından sonra öğrenciler bu laboratuvar olanaklarından da yararlanarak Y. Lisans ve doktora yapma olanağına kavuştular. Bu arada, döner sermaye aracılığı ile, Yüksek Lisans Öğrencileri ile birlikte yine önemli aydınlatma projeleri hazırlandı.

*Yıldız Üniversitesi Mimarlık Fakültesi
Yapı Fiziği Bilim Dalı
Aydınlatma Laboratuvarından
Genel Görünüş - 1978*

YTÜ Yapı Fiziği Yüksek Lisans dalı mezunlarından bir bölümü, bu gün, aydınlatma sanayimizin kimi kuruluşlarında önemli görevlerde bulunmaktadır.

*Yıldız Üniversitesi Mimarlık Fakültesi
Yapı Fiziği Bilim Dalı
Aydınlatma Laboratuvarından
Ders Köşesi - 1978*

*Yıldız Üniversitesi Mimarlık Fakültesi
Yapı Fiziği Bilim Dalı
Aydınlatma Laboratuvarından
Stroboskopi ve Nesne Rengi Köşesi - 1978*

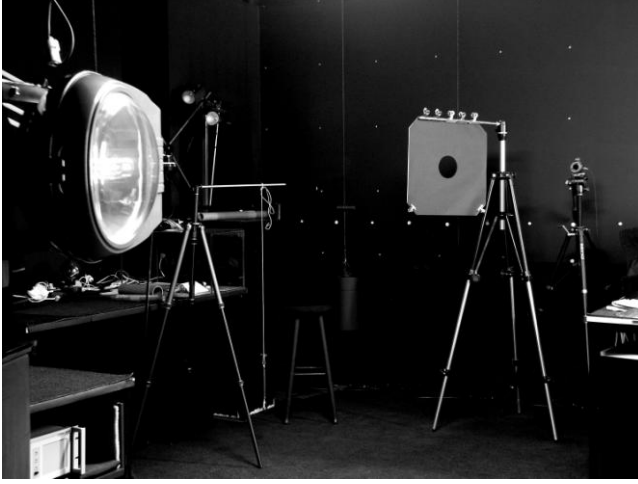
*Yıldız Üniversitesi Mimarlık Fakültesi
Yapı Fiziği Bilim Dalı
Aydınlatma Laboratuvarından
Işık Rengi ve Renkli Çerçeve Etkisi
Köşesi - 1978*

1981 yılında aydınlatma konusunda çalışan bir Türk uzman, yaptığı başvuru üzerine, CIE yönetim kurulunun oy birliği ile, bu kuruluşun “associé” üyeliğine kabul edildi. Bu üyelik, on beş yıl sonra kurulan AYDINLATMA TÜRK MİLLİ KOMİTESİ nin (ATMK) CIE üyeliğine kabulüne kadar sürdü. Bu on beş yıl içinde tüm kongrelere katılan Türk üye, aydınlatma tekniği konusundaki tüm gelişmeleri ülkesine taşıma çabalarını sürdürdü.

Bugün, 1986 da kurulmuş olan Yapı Fiziği Uzmanlık Uygulamaları Anonim Şirketinde, yine çok önemli aydınlatma projeleri üretilmekte ve bu projelere sağlam veriler oluşturmak üzere kurulmuş olan YFU fotometri laboratuvarı, Türk aydınlatma Sanayine çok önemli teknik destek sağlamakta; 1977 yılında kurulmuş olan **Aydınlatma Gereçleri İmalatçıları Derneği** (AGİD) kendi doğrultusunda çalışmalarını sürdürmekte; YTÜ Yapı Fiziği Bilim Dalı, Lisans, Y. Lisans ve Doktora düzeyindeki aydınlatma dersleri giderek gelişmekte ve bu bilim dalına bağlı aydınlatma laboratuvarı varlığını korumakta; ATMK de akademik ortamda ve yurt dışı ilişkilerde önemli etkinliklerde bulunmaktadır.

*YFU Fotometri Laboratuvarından
Gonyofotometre doğrultusunda
Görünüş - 2001*

*YFU Fotometri Laboratuvarında
Ölçme Ünitesi - 2001*

İlki 1973'te yayımlanan Aydınlatma Terimleri Sözlüğü, zaman içinde yazarınca geliştirilmiş ve bu gün tanımları ve 3 yabancı dildeki karşılıkları verilmiş 835 terim içeren bir sözlük olarak yurt dışı çeviri bürolarınca da kullanılır olmuştur.

Özetle denebilir ki, gelişmiş ülkelerde aydınlatma tekniğinin önem kazanmasını izleyen yıllarda ve gecikmeden, bu tekniği Türkiye'ye taşıma çabaları da başlamış, sürdürülmüş ve bu günkü sonuçlar elde edilmiştir.

Prof. Şazi Sirel
ATMK onur üyesi